

С. І. Блоцька
Житомирський державний університет
імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. пед. наук,
професор Л. В. Калініна

Відбір моделей комунікативної поведінки британців по темі “Eating Out” для навчання учнів старшої школи

Оволодіння іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування неможливе без одночасного вивчення культури даної країни та моделей вербальної та невербальної поведінки її представників. Входження України до європейського освітнього, культурного та економічного простору, інтеграція з європейськими країнами, інтернаціоналізація ділових стосунків у різноманітних сферах діяльності людини диктує нове соціальне замовлення суспільства в галузі освіти, зокрема якості володіння випускниками середніх загальноосвітніх шкіл іноземною мовою.

Головною метою навчання іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах є не лише навчання мови як засобу міжкультурного спілкування, але й формування особистості, яка увібрала б у себе досвід рідної та іншомовної культури і була б готова до життя та праці в полікультурному суспільстві. В цьому контексті великого значення в системі середньої загальної освіти набуває навчання старшокласників однієї із складових соціокультурної компетенції – **моделей комунікативної поведінки** країни, мова якої вивчається [2]. Це є важливим тому, що останнім часом молодь отримала багато можливостей подорожувати та отримувати вищу освіту за кордом. Під час таких подорожей людині необхідно ефективно забезпечувати свої побутові потреби, а для цього їй потрібні відповідні знання не лише з іноземної мови, але й знання соціальних та культурних норм і правил, традицій, звичаїв, тобто, правил та норм комунікативної поведінки, прийнятих в тій чи іншій мовній спільноті. Володіння комунікативними моделями поведінки іншомовного суспільства дозволяє тим, хто спілкується іноземною мовою, відчувати себе практично рівними з носіями цієї мови (по відношенню до культури), що є суттєвим кроком на шляху до оволодіння іноземною мовою) [6].

Питанням інтеграції культури в навчання іноземних мов займались багато вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких Ю.І. Пасов, Н.Б.Ішханян, Н.К.

Скляренко, О.Н. Тарнопольський, О.І. Буркова, R. Lado, С. Kramsh, L. Shulman, D. Lehmann та інші.

Під **комунікативною поведінкою** ми розуміємо реалізацію сукупності лінгвальних й екстралінгвальних засобів комунікації, вибір яких залежить від ситуації спілкування, лінгвальних й екстралінгвальних цілей, порушених індивідом, а також статусних характеристик учасників спілкування та виконуваних ними ролей. Вивчення комунікативної природи мовлення направлене на те, щоб виявити яким чином вербальні засоби спілкування використовуються для досягнення успішного обміну інформацією [3].

Вчені довели, що найбільш сприятливим періодом для формування соціолінгвістичної та соціокультурної компетенції є саме старший шкільний вік. Разом із розвитком абстрактного і узагальнюючого мислення в учнів загальноосвітньої школи відбувається перехід до вищих рівнів мовлення, збагачення словникового запасу, становлення загальної культури як усного, так і писемного мовлення. Суттєвим є те, що це вік активного комунікативного розвитку мовлення. Нова соціальна позиція старшокласника змінює для нього значущість учіння. На даному етапі розвитку учні здатні оволодіти національною культурою країни, мова якої вивчається, сформувати здатність і готовність розуміти ментальність носіїв мови, яка вивчається, а також особливостями поведінки народу цієї країни. Мова має вивчатися як елемент культури, який дозволяє, застосувавши досвід поколінь, здійснювати вплив на формування національної культурної ситуації.

Згідно програми з іноземних мов, випускники загальноосвітніх навчальних закладів повинні володіти знаннями з іноземної мови, які відповідають 4 основним сферам спілкування: особистій, суспільній, освітній та професійній. Найважливішою вважають саме суспільну сферу спілкування, яка посідає центральне місце у системі спілкування людей. Важливим є підготувати учнів старших класів до спілкування з представниками іншомовної культури, забезпечивши їх тими основними комунікативними моделями поведінки, які є сталими у спілкуванні в іншомовному суспільстві. При відборі моделей комунікативної поведінки ми керувалися наступними критеріями:

- 1) відповідність сфері спілкування;

- 2) наявність комунікативної функції;
- 3) адекватність функціонування експонентів;
- 4) відповідність комунікативній ситуації;
- 5) частотність використання в Британії.

На прикладі теми “Eating Out” в порівняльному аспекті з українською мовою ми покажемо ті моделі комунікативної поведінки, яким вважаємо за необхідне навчати учнів старшої школи під час уроків англійської мови.

Таблиця 1.

Моделі комунікативної поведінки з теми “Eating Out”

<i>Українська комунікативна модель поведінки</i>	<i>Британська комунікативна модель поведінки</i>
Booking a Table	
Я хочу замовити столик.	I'd like to reserve a table.
Я хочу замовити столик на двох на сьогоднішній вечір.	I'd like to reserve a table for two people tonight.
Столик на дві особи, будь ласка.	A table for two people, please.
Я замовив столик.	I've got a reservation.
Ordering the Meal	
Чи можу я прийняти Ваше замовлення?	May I take your order?
Ми хотіли б подивитися меню.	We'd like to see the menu-card.
Яка у Вас фірмова страва?	What is the specialty of the house?
Що б Ви порекомендували?	What do you recommend?
У Вас є вегетаріанські страви?	Have you any vegetarian dishes?
Я хотів би комплексний обід. Салат входить до комплексного обіду?	I'd like the set lunch. Does it come with salad?
Я буду яблучний пиріг.	I'll have apple-pie.
Мені те саме, будь ласка.	The same please.
Я ситий.	It was more than I could eat.
Принесіть, будь ласка, пляшку сухого вина.	Bring us a bottle of dry wine, please.
The Bill, Please.	
Можна отримати рахунок?	May I have the bill?

Я хотів би сплатити рахунок.	I'd like to pay the bill
Скільки я Вам винен?	How much do I owe you?
Плату за обслуговування включено до рахунку?	Does the bill include the service charge?
Мені здається, в рахунку є помилка.	I believe the bill is added up wrong.
Я заплачу за рахунком.	The bill is on me.
Сьогодні я пригощаю вечерею.	I treat you to dinner this evening.
Запишіть це на мій рахунок, будь ласка.	Put it on my bill, please.
Я заплачу за все.	I am paying for everything.
Ми платимо окремо.	We are paying separately.
Давайте заплатимо порівну.	Let's split the bill.
Залиште решту собі.	Keep the change.

Для того, щоб дослідити рівень сформованості комунікативних моделей поведінки британців, на базі 10 класу Житомирської гуманітарної гімназії № 1 нами було проведено експериментальне навчання учнів. Кожна з представлених груп показала достатньо низький рівень знань моделей комунікативної поведінки до початку проведення експерименту, проте всі учні виявили бажання дізнатися більше про особливості комунікативних моделей поведінки британців. Проміжний зріз знань, проведений після опрацювання теми “Eating Out”, показав приріст знань учнів на 18%, що свідчить про доцільність використання відібраних моделей комунікативної поведінки при вивченні англійської мови. Учні проявляють зацікавленість у опрацюванні представленого їм матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнилов О.А. Языковые картины мира как отражение национальных менталитетов (автореферат) / О. А. Корнилов. – М., 2000. Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/yazykovye-kartiny-mira-kak-otrazheniya-natsionalnykh-mentalitetov>
2. Красковська О.Л., Склярєнко Н.К. Навчання старшокласників моделей комунікативної поведінки британців. Частина I. «Іноземні мови» - К.: Ленвіт, 2004. – Вип. 2 – 63с.
3. Моїсєєва Ф.А. Комунікативна поведінка в аспекті стосунків між особами / Ф.А. Моїсєєва. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_NMIV_2009/Philosophia/40558.doc.htm

4. Сидоренко І. М. Соціокультурна компетенція в контексті формування комунікативної культури студентів / І. М. Сидоренко. – К., 2011. Режим доступу: <http://kamts1.kpi.ua/ru/node/571>
5. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок та вмінь / Н. К. Скляренко // Іноземні мови. – 1999. – №3. – С.3-7.
6. Cullen B. Practical Techniques for Teaching Culture in the EFL Classroom / B. Cullen. – The Internet TESL Journal, 2000. – Access mode: <http://iteslj.org/Techniques/Cullen-Culture.html>
7. Harmer J. How to Teach English / J. Harmer. – Longman, 2001. – 190 p.
8. Sharman E. Across Cultures / E. Sharman. – Longman, 2004. – 160 p.